

Nibud: 'Mobiliteit ook te duur voor mensen met modaal inkomen'

Gezinnen en stellen met een modaal inkomen houden te weinig geld over voor vervoer. Als gezinnen niet bezuinigen op andere uitgaven, komen zij gemiddeld 200 tot 900 euro per maand tekort. Dat komt naar voren uit onderzoek van het Nibud in opdracht van de Mobiliteitsalliantie.

Vervoer is voor veel mensen een randvoorwaarde om mee te kunnen doen aan de maatschappij. Uit recent onderzoek van het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM) bleek al dat zo'n 10 procent van de volwassenen problemen ervaart bij het betalen van vervoer. Zij geven er bijvoorbeeld meer geld aan uit dan ze zich kunnen veroorloven of bezuinigen op andere dingen. Uit het onderzoek Betaalbaarheid mobiliteitskosten 2024 blijkt de groep mensen die niet genoeg geld heeft voor vervoer nog groter.

1 op de 10 mensen kan vervoer moeilijk betalen.

Zo'n 10 procent van de volwassenen ervaart problemen bij het betalen van vervoer. Zij geven er bijvoorbeeld meer geld aan uit dan ze zich kunnen veroorloven of bezuinigen ervoor op andere . Dit blijkt uit onderzoek van Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM). Veel gemeenten ondersteunen deze groepen met speciale regelingen om zo verkeersarmoede tegen te gaan.

Het gaat hierbij vaak om mensen met een laag inkomen, alleenstaanden met kinderen en werklozen, zo staat in het KiM-onderzoek 'Betaalbare mobiliteit?'. Ook geven deze groepen aan dat ze niet alleen problemen hebben met het betalen van vervoer, maar met rondkomen in het algemeen. Of ze verwachten hier binnen een jaar moeite mee te krijgen.

Voor zo'n 1 tot 5,5 procent van de mensen geldt zelfs dat ze niet of minder deelnemen aan bepaalde activiteiten, omdat ze geen geld hebben om ernaartoe te gaan. Denk bijvoorbeeld aan een familie- of ziekenhuisbezoek. Daarnaast blijkt dat vervoer voor veel huishoudens een groot deel van hun maandelijkse uitgaven vormt. Gemiddeld geven huishoudens 14 procent van hun budget uit aan mobiliteit.

Krappe portemonnee:

De gemiddelde prijzen van vervoer zijn in de afgelopen 8 jaar met 30 procent gestegen. De hogere vervoersprijzen zeggen op zich niets over de betaalbaarheid, daarom onderzocht het KiM betaalbaarheidsproblemen op basis van daadwerkelijke uitgaven en inkomens. En is gekeken naar de mate waarin inwoners hun reisgedrag al aanpasten aan een te krappe portemonnee. Hieruit kwam naar voren dat het opnieuw gaat om degenen met lagere inkomens, alleenstaanden met kinderen en werklozen. Zij hebben de grootste kans op problemen bij het betalen van mobiliteit. 'Als de overheid betaalbaarheidsproblemen wil verlichten, is het dus efficiënt om maatregelen te nemen die zich op die groepen richten', zo concludeert het KiM.

Gemeentelijke initiatieven:

Veel gemeenten ondernemen al initiatieven om deze groepen te ondersteunen en zo verkeersarmoede tegen te gaan. In onze Hoofdstad mogen kinderen van 4 tot en met 11 jaar bijvoorbeeld gratis reizen met de bus, tram en metro. De regeling kwam er naar aanleiding van een eerdere proef. Op deze manier wil de gemeente het OV toegankelijker en betaalbaarder maken voor Amsterdamse gezinnen. Ook in andere steden reizen kinderen gratis met het OV, zoals in de Hofstad. Hier gaat het om een proef vanaf het derde kwartaal van 2024 die tot eind volgend jaar loopt. Als de pilot een succes blijkt, kan de raad besluiten om gratis OV voor deze leeftijdscategorie permanent in te voeren.

In de 2e grootste gemeente van Nederland startte in 2022 al een pilot met gratis OV voor kinderen. Met ingang van 2023 werd dit definitief voor alle kinderen van 4 tot en met 11 jaar. Ook voor jongeren van 12 tot en met 17 jaar is er nu een regeling. Zij kunnen jaarlijks 350 euro krijgen, waarbij dat bedrag wordt gekoppeld aan het Jeugdtegoed voor reizen met het openbaar vervoer in 2024 en 2025. Dit jaar kunnen 9.100 jongeren hiervan gebruikmaken, zodat zij toch kunnen deelnemen aan de maatschappij. Het gaat om jongeren van wie de ouders in 2024 tot 130 procent van het sociaal minimum verdienen.

Meedoen in de maatschappij:

In Krimpenerwaard kan iedereen met een laag inkomen een gratis OV-pas krijgen. Want zo schrijft de gemeente: 'Om actief deel te nemen aan de samenleving is het belangrijk dat alle inwoners gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer. Voorzieningen, uitstapjes en werk moeten bereikbaar zijn, afgezien van de kosten. Daarom verstrekken we een gratis OV-pas aan inwoners met een laag inkomen. Met deze pas kunnen ze voor niks reizen in de regio Zuid-Holland Noord, in het weekend de hele dag en op werkdagen in de daluren.

Ook de gemeente gelegen in de Provincie Zuid-Holland, op het eiland, heeft een regeling voor inwoners met een laag inkomen. Na een succesvol pilotjaar zet de gemeente het gratis busvervoer voort. Met zo'n gratis busabonnement kan er tijdens daluren op weekdagen, in de weekenden en op feestdagen de hele dag gebruik worden gemaakt van het openbaar vervoer.

Acties gericht op ouderen:

Ook andere doelgroepen hebben de aandacht als het gaat om vervoersarmoede. In een Zuid-Hollandse gemeente loopt een proef gericht op ouderen. 'Het is belangrijk dat alle ouderen meedoen in de samenleving. Gratis OV voor ouderen helpt hen om er vaker op uit te gaan. Daarom biedt deze gemeente gratis OV aan voor AOW-gerechtigden met een laag inkomen.' De proef is gestart op 1 april 2024 en loopt tot 1 januari 2027.

In een andere gemeente van Zuid-Holland heeft een vergelijkbare proef. De regeling voor gratis OV loopt daar van 1 juli 2024 tot 1 januari 2026. Inwoners die hiervoor in aanmerking komen, kregen deze zomer een brief met een bon om hun persoonlijke Ov-kaart geschikt te maken voor gratis reizen met alle bus- en tramlijnen en metrolijnen. In deze provincie hanteert een gemeente de leeftijdsgrens voor gratis reizen op 60 jaar.

Zorgen over stijging mobiliteitskosten:

De Mobiliteitsalliantie maakt zich zorgen over de stijgende prijs van vervoer. Daarnaast vragen de organisaties zich af voor welke groepen huishoudens mobiliteit nog wel betaalbaar is en voor welke huishoudens niet. Volgens hen is de prijs van vervoer in de periode 2015 tot 2023 met bijna 30 procent gestegen. Die stijging ligt iets hoger dan de inflatie van 26 procent over die periode, stelt de alliantie.

Gemiddelde vervoersbehoefte:

Het Nibud onderzocht voor een aantal voorbeeldhuishoudens of ze een minimale en een gemiddelde vervoersbehoefte kunnen betalen. Uit dit onderzoek blijkt dat bij een gemiddelde invulling er tekorten ontstaan voor huishoudens met één minimumloon. Dat geldt ook voor paren, met en zonder kinderen, bij een modaal inkomen (44.000 euro bruto). Bij een inkomen van anderhalf keer modaal (door 2 werkende partners) is er wel ruimte in het budget voor een gemiddelde invulling van mobiliteit.

Krap voor minima:

De minimale vervoersbehoefte is voor alle huishoudens met een inkomen op het minimumloon en rond modaal in theorie wel te bekostigen. Een kanttekening is hierbij op zijn plek: voor de huishoudens met alleen minimumloon is dit krap. 'Wanneer deze huishoudens in de praktijk geconfronteerd worden met tegenslagen als persoonlijk onvermijdbare kosten (ziekte, schulden) of niet perfect met geld omgaan, dan zijn minimale uitgaven niet gegarandeerd,' aldus het Nibud.

Dichter bij elkaar:

De Mobiliteitsalliantie ziet verschillende richtingen voor de aanpak van dit probleem, waaronder voor overheden. Zo pleiten de samenwerkende organisaties ervoor om wonen, werken en voorzieningen dichter bij elkaar te brengen. 'Dan zijn de reisafstanden korter en de reiskosten lager. Ook nog eens goed voor de vermindering van CO2-uitstoot. Dit is een taak voor overheden. De ordening van werken, wonen en vrije tijd bepaalt voor een groot deel ons mobiliteitsgedrag.'

Noot vanuit de BUS - organisatie:

De stijgende kosten voor een bus- tram- of treinkaartje maakt dat vele mensen in Nederland keuzes moeten maken in het kunnen uitgeven van hun geld. Duidelijk is geworden, dat vele burgers de kosten van het openbaar vervoer veel te hoog vinden en dus daar minder gebruik van maken. Dat heeft ook gevolgen voor het sociale leven van burgers. Moeilijk of niet kunnen reizen houdt mensen in hun huizen gekluisterd. Eenzaamheid en geraken in een sociaal isolement kunnen dan een direct gevolg van dit alles zijn, zorgelijk allemaal.

Bronvermelding: Gemeente.Nu
Bestuur BUS

Tilburg, 18 oktober 2024